

Alþingi
Erindi nr. Þ 132/2092
komudagur 8.5.2006

Umsögn Kvikmyndaskoðunar um mál nr 695

Kvikmyndaskoðun hefur borist til umsagnar frá menntamálanefnd Alþingis frumvarp til laga um eftirlit með aðgangi barna að kvikmyndum og tölvuleikjum og er umsögn Kvikmyndaskoðunar send sem fylgiskjal með þessum tölvupósti. Umsögnin verður einnig send póstleiðis.

Kvikmyndaskoðun telur ástæðu til að taka fram að stofnunin hefur ekki að neinu leyti komið að gerð frumvarpsins, látið í té upplýsingar o.s.frv. og fær því málið til kynningar og umsagnar með tveggja daga skilafresti sem þó hefur ekki reynst unnt að standa við og beðist velvirðingar á því. Telur Kvikmyndaskoðun hvoru tveggja óraunhæft né sanngjarnt að gefa svo stuttan frest til að gefa álit sitt enda að hafa í huga að skoðunin er fjölskipað stjórnvald.

Enda þótt veittur frestur sé liðinn sér Kvikmyndaskoðun engu að síður ástæðu til að senda nefndarsviði umsögn sína.

Virðingarfyllt

f.h. Kvikmyndaskoðunar

Guðjón Bjarnason

KVIKMYNDASKOÐUN

**Umsögn Kvikmyndaskoðunar um
frumvarp til laga um eftirlit með aðgangi barna að kvikmyndum og tölvuleikjum
Þskj. 1025 — 695. mál.**

Kvikmyndaskoðun hefur borist til umsagnar frá menntamálanefnd Alþingis frumvarp til laga um eftirlit með aðgangi barna að kvikmyndum og tölvuleikjum.

Kvikmyndaskoðun telur að fagna beri því að tekin sé til endurskoðunar þau viðfangsefni sem til þessa hafa tilheyrt verksviði Kvikmyndaskoðunar enda þótt því sé ekki að fullu og öllu deilt með hvaða hætti það skuli gert samkvæmt fram komnu frumvarpi. Kvikmyndaskoðun telur þ.á m. jákvætt að með frumvarpinu sé hugað að skoðun og merking gagnvirkra tölvuleikja auk myndefnis. Þá teldist afar jákvætt ef takast mætti að innleiða samhæfða merkingu myndefnis og tölvuleikja og einnig að koma því til leiðar að þeir sem flytja inn og dreifa myndefni hverskonar verði með skýrari hætti ábyrgir fyrir skilmerkilegum merkingum á því efni sem þeir dreifa, selja eða sýna.

Kvikmyndaskoðun fær á hinn bóginn ekki betur séð en náð hefði mátt markmiðum frumvarpsins með því að endurskilgreina ákvæði núgildandi laga á þessu sviði á þann veg að niðurstöður Kvikmyndaskoðunar væri leiðbeinandi álit ætlað börnum og fjölskyldum þeirra til að meta hvort myndefni sé talið við hæfi barna og þá innan hvað aldurs. Slíkt hefði mátt gera á þann hátt að mat á efninu væri á ábyrgð stjórnvalda. Á hinn bóginn verði ekki séð að neitt standi í vegi fyrir því að ákvæði frumvarpsins um önnur atriði, þ.á m. merkingu efnisins, standi svo sem boðað er. Kvikmyndaskoðun telur m.ö.o. að tímabært sé að litið sé á starfsemi á móta þerri sem Kvikmyndaskoðun nú sinnir á þann hátt að þar sé um leiðbeiningar að ræða en víkja beri til hliðar forsjarhyggjukenndu sjónarhorni þar sem forsjarhöfnum og börnum sé lagt bann við aðgang að myndefni. Kvikmyndaskoðun telur eðlilegt og tímabært að sá skilningur sé uppi að hinu opinbera beri að meta efni og miðla upplýsingum um það til almennings. Það sé á hinn bóginn eðlilegt og rökrétt hlutverk forsjarhöfnum að annast velferð barna á þessu sviði sem öðru og sjá til þess að þeim sé ekki ofboðið í þessum eignum.

KVIKMYNDASKOÐUN

Kvikmyndaskoðun lætur í ljós þá almennu skoðun að það komi ekki sannfærandi fyrir sjónir að ákvæði stjórnarskrárinnar um bann við ritskoðun séu túlkuð með þeim hætti að það standi í vegi fyrir því að hið opinbera geti falið trúnaðarmönnum sínum að yfirfara efni fyrirfram til að meta innan hvaða aldursmarka barna efnið henti til áhorfs. Enda þótt stofnunin búi vissulega ekki yfir sérfræðilegri lagaþekkingu, er skilningur stjórnvaldsins sá að önnur ákvæði stjórnarskrárinnar hljóti að gera þessa starfsemi á opinberum vegum mögulega enda beri stjórnarskráin í sér ákvæði sem heimili ráðstafanir á opinberum vegum til að vernda hag og heilsu barna ef með þurfi. Þetta fái auk þess frekari stuðning í þeirri staðreynd að samsvarandi starf fari fram í flestum löndum Evrópu án þess að litið sé svo á að í því felist ritskoðun. Sérkennilegt verði að telja að skilja eigi grundvallarlög landsins á þann veg sem gert er í frumvarpinu og greinargerð þess. Kvikmyndaskoðun telur þó einsýnt að núgildandi ákvæði laga um skoðun kvikmynda teljist fela í sér ritskoðun á meðan núgildandi ákvæði um að banna alfarið innflutning og sýningu tiltekins myndefnis (ofbeldismyndir) er við lýði. Kvikmyndaskoðun fær m.ö.o. ekki betur séð en að ef þessu ákvæði sleppi eigi það ekki lengur við að líta svo á.

Kvikmyndaskoðun telur að núverandi framkvæmd laga verði að teljast vönduð hvað varðar skoðun á efni og mat á því enda fjalla tveir skoðunarmanna um niðurstöðu hverrar einstakrar kvikmyndar. Þá er að finna skriflegan rökstuðning fyrir öllum þeim niðurstöðum sem komist er að. Með frumvarpinu sem hér er til umsagnar eru, án þess að ástæða sé til, gerðar breytingar á þeim hluta starfsins sem vel hefur tekist til um og almenningur þekkir og treystir á. Með þeirri breytingu sem frumvarpið geri ráð fyrir sé mat á myndefni m.t.t. áhorfs barna fært á herðar sömu aðila og hafa hagsmuna að gæta við markaðsetningu og dreifingu efnisins. Þá ráðstöfun telur Kvikmyndaskoðun óþarfa eða jafnvel varhugaverða. Með því muni ótilgreindur fjöldi manna sem ekki eru gerðar tilteknar kröfur um í lögum fá það hlutverk að meta myndefni m.t.t. þess hvort það henti börnum til áhorfs og þá innan hvaða aldurs. Þeir sem eiga að annast þessa starfsemi starfi á vegum hinna sömu og eigi augljósra hagsmuna að gæta. Í þessu felst meginábending Kvikmyndaskoðunar um frumvarpið. Kvikmyndaskoðun telur þá varnagla sem í frumvarpinu eru um hlutdeild stjórnvalda (Barnaverndarstofu) afar erfiða í framkvæmd.

KVIKMYNDASKOÐUN

Kvikmyndaskoðun telur þó mikilvægt að láta þá skoðun í ljós að framkvæmd núgildandi laga hafi verið áfátt í veigamiklum atriðum, einkum hvað það varðar að fylgja úrskurðum Kvikmyndaskoðunar eftir um aðgang barna að kvikmyndahúsum. Þá hefur merkingum á myndbands- eða mynddisksútgáfu verið áfátt og eða aðilar hafa látið undir höfuð leggjast að færa efni til skoðunar. Einnig er bagalegt að ekki hafi litið dagsins ljós samhæfðar merkingar, þ.á m. í kvikmyndahúsum (auglýsingum), sjónvarpsstöðvum og í útgefnu eða seldu efni. Takist það með framlögðu frumvarpi er mikilvægum og jákvæðum breytingum náð fram. Þeim breytingum telur Kvikmyndaskoðun að ná hefði mátt fram án þess að fela einka- og hagsmunaaðilum skoðun og mat á myndefni.

Líkt og komið hefur fram telur Kvikmyndaskoðun sig ekki búa yfir sérstakri lagabekkingu en er að þeim fyrirvara sögðum þeirrar skoðunar að 5. gr. frumvarpsins sé fremur óskýr. Stöðvunarákvæðum á sýningu og dreifingu myndefnis sé áfátt og sennilegt að afar erfitt yrði um framkvæmd svo sem í þeim tilvikum að efni hafi þá þegar verið dreift eða það selt. Hér telur Kvikmyndaskoðun einnig óljóst um það hvernig gert er ráð fyrir að upphaf þess ferils er sem lýst er í lagagreininni og að erfitt geti reynst fyrir almenning að fóta sig í því umhverfi sem hér um ræðir. Kvikmyndaskoðun telur að betur hefði farið á því að fella refsíákvæði 5. gr. í sérstaka lagagrein og e.t.v. sundurgreina efni greinarinnar enn frekar.

Kvikmyndaskoðun telur að einn veigamesti þáttur í þeirri starfsemi sem lagafrumvarpið boðar sé söfnun og miðlun upplýsinga. Hér er gagnagrunnur aðgengilegur almenningi lykilatríði. Í frumvarpinu er að mati Kvikmyndaskoðunar hvergi nærri nægilega skýrt kveðið á um það hvernig farið verði með þau miklu verðmæti sem er að finna í þeim upplýsingum sem mynda þann gagnagrunn sem Kvikmyndaskoðun færir niðurstöður sínar í og hefur gert um árábil. Ákvæði frumvarpsins um rekstur, viðhald og samhæfingu gagna- eða upplýsingagrunns eru að mati Kvikmyndaskoðunar óskýr. Ekki getur telist fara vel á því hver og einn þeirra sem ábyrgð mun bera í þessum efnum reki eigin upplýsingaveitu. Slíkt yrði afar óaðgengilegt almenningi og fyrirséð að mikilvæg markmið með frumvarpinu myndu ekki ná fram að ganga yrði þetta raunin. Hér hefði verið mikilvægt að taka af öll tvímæli.

Kvikmyndaskoðun telur, sérstaklega með vísan til þeirrar hefðar sem náð hefur að myndast hér á landi, óvarlegt að ekki skuli í frumvarpinu gefið til kynna hvernig aldursmörk skuli miða við í þeim verklagsreglum sem gert er ráð fyrir að verði settar. Kvikmyndaskoðun telur tímabært að innleitt sé 18 ára aldursmark kvikmynda hér á landi. Það sé í rökréttu samhengi við hækkun sjálfræðisaldurs hér á landi, reynslu Kvikmyndaskoðunar á þörf fyrir slíku aldursmarki þ.á m. með tilliti til óheppilegrar þróunar í kvikmyndagerð þar sem ber á stigvaxandi ofbeldislýsingum og sé í rökréttu samhengi við lagareglur margra annarra landa.

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir að innleidd verði það sem nefnt eru „alþjóðlega viðurkennd“ skoðunarkerfi. Enda þótt því verði ekki slegið föstu hefur Kvikmyndaskoðun ekki aðra vitneskju en að lög, verklagsreglur, aldursmerkingar o.s.frv. séu landa í milli afar mismunandi hvað þetta viðfangsefni varðar og ekki til þess vitað að einhvers konar alþjóðlegur skilningur sé á því hvernig þessu skuli hagað. Eftir því sem næst er vitað hafa menningarleg- trúarleg, uppeldisleg, siðferðileg sjónarmið o.s.frv. talist of ólík til að þetta hafi verið unnt. Ekki er ósennilegt að það sé ástæða þess að ekki hafa fyrir löngu litið dagsins ljós samhæfðar alþjóðlegar verklagsreglur í þessum efnum. Á hinn bóginn telur Kvikmyndaskoðun ekkert nema gott um það að segja að innleiddar séu og nýttar eftir því sem við á aðferðir sem hafa reynst vel annars staðar.

Kvikmyndaskoðun vill að lokum láta þá skoðun í ljós að á fjölmörgum stöðum frumvarpsins er vísað til „barna innan lögræðisaldurs“. Þessa yrðingu telur Kvikmyndaskoðun vekja upp hugmyndir um einhvers konar rökvillu enda séu allir einstaklingar innan lögræðisaldurs börn lögum samkvæmt. Nær væri með vísan til gildandi laga (lögræðis laga) og eða ræða einfaldlega um börn þar sem við á. Að öðrum kosti, ef betur þykir fara á því, ólögráða einstaklinga.